

ELEMENTI, NAČINI I POSTUPCI VREDNOVANJA U UČENJU I POUČAVANJU POVIJESTI

ELEMENTI VREDNOVANJA:

Elementi vrednovanja u učenju i poučavanju Povijesti povezani su s tehničkim konceptima te sadržajima i aktivnostima iz ishoda učenja.

ELEMENTI VREDNOVANJA	
činjenično znanje	- poznavanje i razumijevanje povijesnih događaja, osoba, procesa i pojava, pojmova, temeljnih kronoloških odrednica (godina, datuma), osnova korištenja povijesnih i zemljopisnih karata te korištenje odgovarajuće povijesne terminologije
konceptualno znanje	- poznavanje, korištenje i razumijevanje tehničkih koncepata kao okvira za tumačenje i razumijevanje prošlih događaja, procesa i pojava (koncepti vremena i prostora, uzroka i posljedica, kontinuiteta i promjena, rada na povijesnim izvorima, povijesne perspektive te usporedbe i sučeljavanja) - razumijevanje prošlih događaja, procesa i pojava, određivanje uzroka i posljedica, snalaženje na karti i u vremenskome razdoblju, uspoređivanje i povezivanje povijesnih sadržaja
proceduralno znanje	- poznavanje i primjena odgovarajućih metoda, postupaka i procedura u radu s povijesnim izvorima ili u samostalnom istraživačkom radu učenika

OBLICI VREDNOVANJA:

U procesu učenja i poučavanja Povijesti provode se tri pristupa vrednovanju: vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenoga.

Vrednovanje za učenje (formativno vrednovanje):

- svrha: poticanje i usmjeravanje učenja pravodobnim i jasnim povratnim informacijama
- odvija se tijekom učenja i poučavanja čiji je neodvojiv dio
- provodi se sustavnim i kontinuiranim praćenjem individualnih i skupnih aktivnosti učenika tijekom školske godine, ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima te pisanim kontrolnim i praktičnim vježbama (primjeri: korištenje slijepih karata, izrada jednostavnih povijesnih karata na zadanoj podlozi, lenta vremena, različiti grafički prikazi i mape, popunjavanje slijepih karata, izrada osobne mape, rad u grupi na povijesnim izvorima, analiza domaće zadaće, rad na istraživačkom radu i slično)

- vrednuje se formativno, odnosno osigurava opisnu povratnu informaciju i prijedloge za unapređivanje učenja i u pravilu ne rezultira ocjenom

Vrednovanje kao učenje (formativno vrednovanje):

- promatra se kao sastavni dio učenja
- podrazumijeva aktivno uključivanje učenika u proces vrednovanja te razvoj učeničkoga autonomnoga i samoreguliranoga pristupa učenju
- provodi se postupcima samovrednovanja i samoprocjene učenika, kao i učeničkoga vrednovanje i procjene radova drugih učenika
- odvija se tijekom učenja i poučavanja čiji je neodvojiv dio
- učenik procjenjuje vlastito razumijevanje i poznavanje različitih postupaka i metoda, vlastite radove i uspješnost njihova prezentiranja ili drugo
- učenici mogu vrednovati učenje i rezultate ostalih učenika, posebno nakon prezentiranja različitih individualnih i skupnih radova (vršnjačko vrednovanje)
- vrednuje se formativno, odnosno osigurava povratnu informaciju koja pomaže učeniku u usmjeravanju na proces učenja i ne rezultira ocjenom

Vrednovanje naučenoga (sumativno vrednovanje):

- vrednuju se postignuća u odnosu na ishode definirane kurikulumom (5. razred) ili obrazovna postignuća definirana nastavnim planom i programom (6.-8. razred)
- provodi se nakon učenja i poučavanja, odnosno nakon obrađene nastavne teme i rezultira ocjenom
- primjenjuju se raznovrsne tehnike i metode vrednovanja naučenoga (usmeno i pisano)

a) pisano vrednovanje naučenoga:

- pisane provjere znanja pišu se nakon obrađenih većih nastavnih tema
- planirane su 4 pisane provjere godišnje; najavljene i objavljene u Razrednoj knjizi najkasnije 30 dana prije)
- pisane provjere znanja sastoje se od zadataka objektivnoga tipa (kratki odgovori, višestruki izbor, zaokruživanje, povezivanje, nadopunjavanje, objašnjavanje...) i/ili esejskoga tipa zadataka
- u pisanoj provjeri znanja može se provjeravati i vještina snalaženja na povijesnome zemljovidu, na lenti vremena ili analiza povijesnog izvora te se u tome slučaju dobivaju dvije ocjene

Kriteriji za pisane provjere	
odličan	90 % – 100 %
vrlo dobar	76 % – 89 %
dobar	61 % – 75 %
dovoljan	50 % – 60 %
nedovoljan	0 % – 49 %

- osim pisanih provjera učenici nakon nekoliko nastavnih jedinica mogu pisati i radne listiće (lenta vremena, usporedna tablica, umna mapa) koji se temelje na poznavanju povijesnih koncepata te također rezultiraju ocjenom
- u njima se vrednuje točnost podataka, preglednost prikaza, uspostavljanje povezanosti između navedenih činjenica, izdvajanje bitnih obilježja

b) usmeno vrednovanje naučenoga:

- usmeno vrednovanje učenikova znanja provodi se sustavno, prozivanjem učenika i u pravilu na svakome nastavnom satu, bez obveze najave
- traje do 10 minuta po učeniku
- provodi se kontinuirano tijekom nastavne godine
- učenik se može sam javiti za usmeno odgovaranje te
- usmenim vrednovanjem provjeravaju se dva elementa vrednovanja (jednom ocjenom ocjenjuje se činjenično znanje, a drugom konceptualno znanje)

Kriteriji usmenog vrednovanja naučenog	
odličan	<ul style="list-style-type: none"> - učenik potpuno samostalno imenuje i objašnjava povijesne događaje, procese, pojmove, osobe i činjenice - učenik objašnjava pojmove vlastitim primjerom - učenik točno i argumentirano uspoređuje i razlikuje događaje te društvene, političke i gospodarske promjene - učenik povezuje događaje i vremenska razdoblja - učenik ispravno koristi datume i rječnik koji se odnosi na tijek vremena - učenik znanja potkrepljuje vještinom snalaženja na povijesnoj karti - učenik razumije i vrednuje smisao, značenje i pouzdanost povijesnih izvora

vrlo dobar	<ul style="list-style-type: none"> - učenik samostalno imenuje i objašnjava većinu povijesnih događaja, procesa, pojmova, osoba i činjenica - učenik navodi uzroke i posljedice uz minimalnu pomoć učitelja - učenik se snalazi na povijesnoj karti i u vremenskome razdoblju uz minimalno usmjeravanje učitelja - učenik opisuje život ljudi i promjene u određenom povijesnom razdoblju uz minimalno usmjeravanje učitelja - učenik razumije i vrednuje smisao, značenje i pouzdanost povijesnih izvora uz minimalnu pomoć učitelja
dobar	<ul style="list-style-type: none"> - učenik djelomično imenuje i objašnjava povijesne događaje, procese, pojmove, osobe i činjenice – prepoznaje ih te ih producira uz čestu pomoć učitelja - učenik ne povezuje nastavne sadržaje bez pomoći učitelja – niže podatke naučene napamet i bez razumijevanja -učenik djelomično opisuje i uspoređuje jednostavne gospodarske i društvene promjene te život ljudi u određenom razdoblju -učenik se snalazi na povijesnoj karti uz dodatnu pomoć učitelja - učenik slabo razumije i vrednuje smisao, značenje i pouzdanost povijesnih izvora
dovoljan	<ul style="list-style-type: none"> - učenik se prisjeća povijesnih događaja, procesa, pojmova, osoba i činjenica, ali ih ne objašnjava točno - učeniku je potrebno puno učiteljevih dodatnih pitanja i navođenja na odgovor -učenik teško povezuje i uspoređuje nastavne sadržaje - učenikova vještina snalaženja na karti slabo je razvijena i potrebno ga je usmjeravati - učenik uglavnom ne razumije povijesni kontinuitet i društvene promjene - učenik uglavnom neuspješno povezuje povijesne izvore s njihovim vremensko-prostornim nastankom
nedovoljan	<ul style="list-style-type: none"> - učenik ne zna imenovati povijesne događaje, procese, pojmove, osobe i činjenice te ih ne zna objasniti - učenik ne može usporediti društvene i gospodarske promjene - učenik ne povezuje nastavne sadržaje

	<ul style="list-style-type: none"> -učenik se ne snalazi se na karti ni uz pomoć učitelja - učenik ne prepoznaje značenje i pouzdanost povijesnih izvora - učenik ne želi odgovarati ili izjavljuje da nije spreman
--	--

c) vrednovanje učeničkih radova

- mogu se vrednovati i samostalni učenički radovi kao što su PowerPoint prezentacije i izlaganje, plakati, istraživački radovi itd.
- učenici su upoznati s uputama i kriterijima vrednovanja pojedine vrste rada
- upute za pojedine učeničke radove i kriterije vrednovanja nalaze se u Dodatku

ZAKLJUČNA OCJENA IZ NASTAVNOGA PREDMETA POVIJEST:

Zaključna ocjena iz nastavnoga predmeta Povijest izraz je postignute razine učenikovih kompetencija ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda ili obrazovnih postignuća u nastavnom predmetu/području, odnosno kako učenik iskazuje opseg i dubinu znanja i razumijevanja povijesnih događaja, pojava i procesa, konceptualno i proceduralno znanje. Rezultat je ukupnog procesa vrednovanja i kontinuiranog praćenja pokazatelja o učenikovu učenju i napredovanju tijekom nastavne godine, a proizlazi iz sva tri jednakovrijedna elementa vrednovanja.

Zaključna ocjena iz nastavnoga predmeta Povijest na kraju nastavne godine ne mora proizlaziti iz aritmetičke sredine upisanih ocjena, osobito ako je učenik pokazao napredak u drugom polugodištu. Zaključnu ocjenu mogu povećati, odnosno smanjiti, oznake napredovanja u bilješkama praćenja.

DODATAK – UPUTE ZA UČENIČKE RADOVE I NJIHOVO VREDNOVANJE

a) PowerPoint prezentacija

- učenike će se pravodobno upoznati s uputama i kriterijima vrednovanja PowerPoint prezentacije
- temu za PowerPoint prezentaciju zadaje učitelj za jednoga ili više učenika (ovisno o opsežnosti teme) ili ju samostalno odabire učenik
- učenik može samostalno odabrati i neki drugi digitalni alat za izradu prezentacije

upute za izradu prezentacije	
Što prezentacija treba sadržavati?	<ul style="list-style-type: none"> – naslovni slide treba sadržavati: naslov teme koja se prezentira, ime i prezime učenika, razred i datum izlaganja – sadržaj (pregled teme i izlaganja) – slide-ove sa natuknicama, slikovnim materijalima, povijesnim zemljovidima i drugim grafičkim prikazima – predzadnji slide treba sadržavati plan ploče koji će sadržavati sve važne informacije koje se nalaze na prezentaciji (ostali učenici prepisuju plan ploče u bilježnice) – zadnji slide treba sadržavati popis literature prema pravilima (od koje na popisu, uz udžbenik, mora biti najmanje jedna knjiga, a ukoliko se koristi podatci s interneta, trebaju biti navedene i URL adrese)
Kako prezentacija treba izgledati?	<ul style="list-style-type: none"> – prezentacija treba biti pregledna, a tekst na prezentaciji pravopisno i gramatički točan – prezentacija (i izlaganje) treba imati strukturu: uvod, sadržaj i zaključak – pažljivo birati boju pozadine i paziti da ne otežava praćenje prezentacije – tekst na prezentaciji treba biti u natuknicama (rečenica bez točke nije natuknica) – tekst na prezentaciji treba sadržavati samo važne i znanstveno točne podatke – tekst na prezentaciji treba biti pisan istim fontom (moguće odabrati jednu vrstu fonta za naslov, a jednu za ostatak teksta), veličine najmanje 25 (ne koristiti fontove koji nemaju odgovarajuće znakove za ć, č, đ, š, ž) – ono što je važno istaknuti (podebljati, podcrtati, označiti drugom bojom)

	<p>– slide može sadržavati i slikovni/grafički materijal, ali samo ako je povezan s tekstom, sadrži kratko objašnjenje i učenik ga zna objasniti</p> <p>– veličina slikovnog/grafičkog materijala treba iznositi najmanje ¼ veličine slide-a</p>
Kako izlagati?	<p>– učenik treba poznavati i razumijeti tekst na prezentaciji i prezentirati ga samostalno i ne čitati natuknice s prezentacije</p> <p>– kao pomoć u izlaganju učenik može izraditi kartice s kratkim natuknicama koje može koristiti tijekom izlaganja</p> <p>– učenik treba govoriti glasno i razumljivo, izlagati logičkim slijedom, koristiti primjere ili slikovne ilustracije, naglašavati važne pojmove i izvoditi zaključke</p> <p>– prezentacija bi trebala biti zanimljiva i ne preduga</p>

- PowerPoint prezentacija vrednuje se jednom ocjenom koja proizlazi iz vještine izrade prezentacije i prezentiranja pred ostatkom razreda
- kriteriji vrednovanja PowerPoint prezentacije:

	nedovoljno	djelomično	u potpunosti
Prezentacija je pregledna.			
Naslovom je opisana tema.			
Sadrži samo važne podatke.			
Podatci su točni.			
Izrazi su pravopisno i gramatički točni.			
Na većini slide-ova su slikovni materijali/grafički prikazi. (veličine najmanje ¼ slide-a)			
Slikovni materijal povezan je s tekstom.			
Tekst je napisan u natuknicama. (rečenica bez točke nije natuknica)			
Istaknuto je važno. (označeno je drugom bojom, podcrtano ili podebljano)			

Slova su velika i čitka. (u cijeloj prezentaciji koristi se isti font, najmanje veličine 25, ili dva fonta od kojih je jedan samo za naslov)			
Ima strukturu: uvod, sadržaj i zaključak.			
Potpisan je učenik (ili učenici) koji je izradio prezentaciju.			
Navedena je korištena literatura prema pravilima (od koje na popisu, uz udžbenik, mora biti najmanje jedna knjiga, a ukoliko se koristi podaci s Interneta trebaju biti navedene i URL adrese).			

- elementi kvalitetnoga izlaganja učenika:

	čitavo vrijeme	veći dio vremena	povremeno	rijetko	nikad	dodijeljeni kriterij
Govori glasno i razumljivo.						
Govori (preporučava) svojim riječima – razumije ono o čemu govori. (natuknice na slide-u i na karticama služe samo kao podsjetnik)						
Izlaže logičkim slijedom te koristi primjere ili slikovne ilustracije.						
Naglašava važne pojmove i izvodi zaključke.						
**Prezentacija je zanimljiva i nije preduga.						

b) plakat

- kriteriji vrednovanja plakata:

	nedovoljno	djelomično	u potpunosti
Tekst je čitljiv s udaljenosti od 1 do 2 metra.			

Veći dio sadržaja prikazan je fotografijama, a manji tekstem.			
Naslov plakata istaknut je većim slovima.			
Podatci izneseni na plakatu provjereni su i točni.			
Izrazi su pravopisno i gramatički točni.			
Tekstualni dio prikazan je u natuknicama (sažeto).			
Slikovni materijal povezan je s tekstem.			
Ispod svake fotografije napisan je opis.			
Navedeni su podatci o autoru/autorima plakata.			

- elementi vrednovanja predstavljanja plakata:

	čitavo vrijeme	veći dio vremena	povremeno	rijetko	nikad	dodijeljeni kriterij
Govori glasno i razumljivo.						
Predstavljanje ima jasan uvod, razradu i zaključak.						
Sadržaj je predstavljen bez čitanja s plakata, tekstualni je dio prepričan, plata služi kao podsjetnik.						
Govornik dobro vlada temom koju je odabrao.						
Sve tvrdnje koje govornik iznosi potkrijepljene su dokazima i zanimljivim primjerima.						

c) referat ili esej

- samostalni pisani rad na zadanu temu kojemu prethodi samostalni istraživački rad

- kriteriji vrednovanja referata ili eseja:

	nedovoljno	djelomično	u potpunosti
Kompozicija (uvod, glavni dio i zaključak).			
Sadrži popis korištene literature.			
Podatci koje iznosi su provjereni i točni.			
Izrazi su pravopisno i gramatički točni.			
Argumentacija.			

Učiteljica povijesti : Ljerka Toplek